

Република Србија

Министарство пољопривреде и заштите животне средине

**ПРИВРЕДНИ ПОТЕНЦИЈАЛИ И АКТИВНОСТИ
ОД ЗНАЧАЈА ЗА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

2015

Агенција за заштиту животне средине

Република Србија
Министарство пољопривреде
и заштите животне средине
Агенција за заштиту животне средине

Привредни потенцијали и активности
од значаја за животну средину
у Републици Србији за 2015. годину
-Индикаторски приказ-

БЕОГРАД, 2017. ГОДИНЕ

Издавач:

Министарство пољопривреде и заштите животне средине

Агенција за заштиту животне средине

За издавача:

Филип Радовић, директор

Агенција за заштиту животне средине

Уредник:

Маја Крунић Лазић дипл. инж. арх., Агенција за заштиту животне средине

Аутори:

Маја Крунић Лазић дипл. инж. арх., др Драгана Видојевић, мр Славиша Поповић

Техничка обрада:

Бранислава Димић, дипл.инж. грађ.

Дизајн корица:

Агенција за заштиту животне средине

На насловној страни: фотографије Агенције за заштиту животне средине

ISSN 2560-4066 (Online)

Увод	6
Индустрија	7
Број предузећа са ISO 14001 и EMAS сертификатима (Р)	7
Еко означавање (Р)	9
Програм чистије производње (Р)	10
Енергетика	11
Укупна потрошња примарне енергије по енергентима (ПФ).....	11
Укупна потрошња финалне енергије по секторима (ПФ)	13
Енергетска ефикасност (Р).....	15
Енергетски интензитет (Р)	17
Учешће обновљивих извора енергије у бруто финалној потрошњи енергије (Р) ..	18
Пољопривреда	20
Подручја под органском пољопривредом (Р)	20
Наводњавање пољопривредних површина (П).....	21
Коришћење земљишта у пољопривреди (П).....	23
Шумарство	24
Управљање шумама (ПФ).....	24
Потрошња и продаја из шума (ПФ)	25
Прираст и сеча шума (С-П)	26
Пошумљавање (Р).....	27
Укупни туристички промет (П).....	28
Туристички промет према врстама туристичких места (П)	30
Урбана насеља	31
Површина урбаних насеља (П)	31
Проценат становништва у урбаним насељима (С)	33
Густина становништва у урбаним насељима (С)	34
Закључак	35

Агенција за заштиту животне средине је прикупљањем података кроз Информациони систем заштите животне средине, као и директном сарадњом са релевантним институцијама за поједина тематска подручја припремила и ову публикацију, а на основу чланова 76. и 77. Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09 - др. закон, 72/09 - др. закон и 43/11 - УС).

Публикација даје приказ привредних потенцијала и активности од значаја за животну средину у Републици Србији у 2015. години на бази доступних података, што представља индиректно увид у остварење циљева и мера политике заштите животне средине који су дефинисани стратешким и планским документима, као што су: Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара („Службени гласник РС”, број 33/12), Национални програм заштите животне средине („Службени гласник РС”, број 12/10), и Национална стратегија одрживог развоја („Службени гласник РС”, број 57/08).

Индикатори приказани у овој публикацији су рађени према Националној листи индикатора заштите животне средине (Правилник о Националној листи индикатора заштите животне средине „Службени гласник РС”, број 37/11). Индикатори су сврстани према стандардној DPSIR шеми за извештавање (Driving- Pressure-State-Impact-Response), која се данас употребљава у земљама ЕУ како би се приказали покретачки фактори, притисци, стање, утицај, али и одговори друштва на утицај привредних активности на промене у животној средини.

За израду ове публикације одабрани су индикатори на бази доступности и важности за оцену привредних потенцијала и активности од значаја за животну средину у Републици Србији у 2015. години.

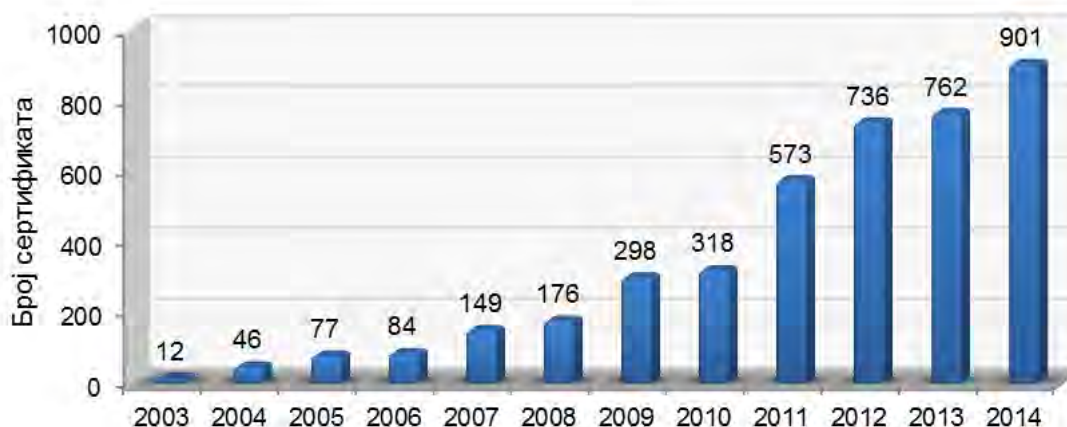
БРОЈ ПРЕДУЗЕЋА СА ISO 14001 И EMAS СЕРТИФИКАТИМА (P)

Кључне поруке:

- 1) У 2014. години 901 предузеће имало је важеће ISO 14001 сертификате, што је више за 18,2 % у односу на 2013. годину;
- 2) Потпуна примена EMAS система могућа је само у моменту пуноправног чланства Републике Србије у ЕУ.

Међународни стандард ISO 14001 дефинише захтеве за управљање заштитом животне средине и тиче се система менаџмента у организацији, односно целог процеса производње, а не производа. Сертификација ISO 14001 је промовисана као добровољна мера.

EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) представља добровољни програм за менаџмент заштитом животне средине, који омогућава организацијама да региструју свој систем управљања заштитом животне средине у складу са одговарајућом Уредбом Европског парламента и Савета. EMAS садржи у себи све захтеве ISO 14001 стандарда, као и додатне захтеве.

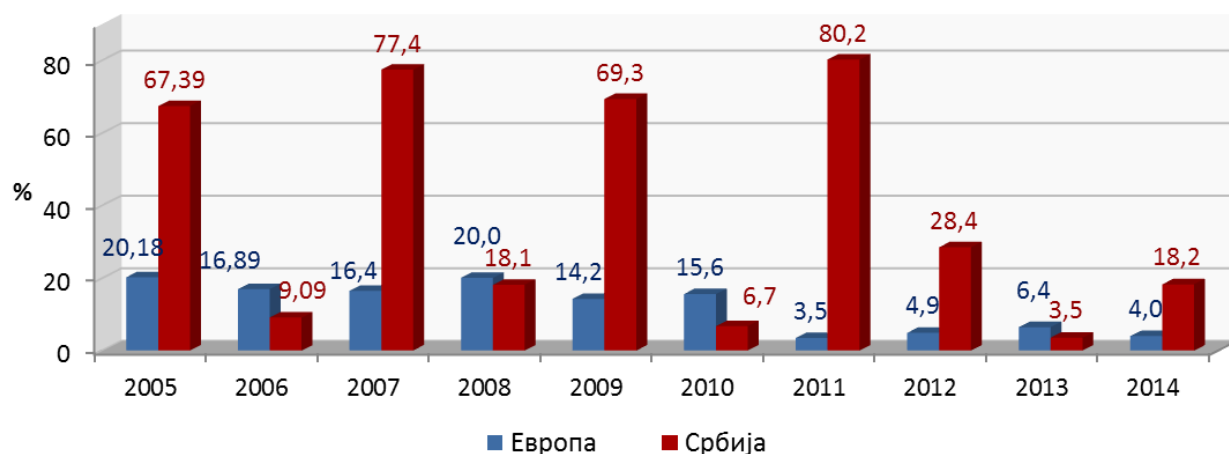
Слика 1. Број ISO 14001 сертификата у Републици Србији

Број ISO 14001 сертификата је у сталном порасту, а у 2014. години 901 предузеће имало је важеће сертификате (Слика 1). У односу на 2013. годину, број сертификата у Републици Србији повећан је за 18,2 %, док је у Европи повећан за 4 % (Слика 2). Према истраживањима Међународне организације за стандардизацију, постоје значајне разлике међу државама у броју издатих сертификата за стандард ISO 14001 (Слика 3).

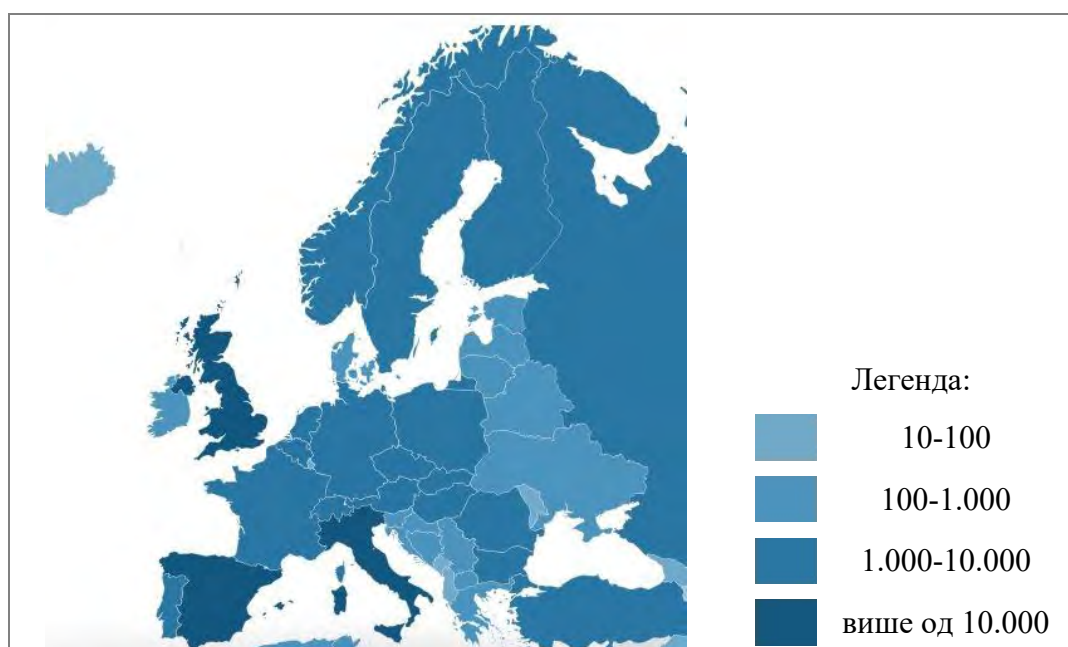
За спровођење EMAS система успостављен је правни оквир, што ствара могућност да српске организације постану EMAS регистроване кроз механизам „EMAS GLOBAL” и „THIRD COUNTRY REGISTRATION”. Потпуна примена могућа је само од момента када Република Србија постане пуноправна чланица ЕУ.

Извор података: Министарство пољопривреде и заштите животне средине, ISO_14001_iso_survey, <http://www.iso.org/iso/home/standards/certification/iso-survey.htm?certificate=ISO%2014001&countrycode=#standardpick>

Слика 2. Стопа раста броја сертификата ISO 14001 у Републици Србији и Европи

Слика 3. Дистрибуција ISO 14001 сертификата 2014. године у Европи

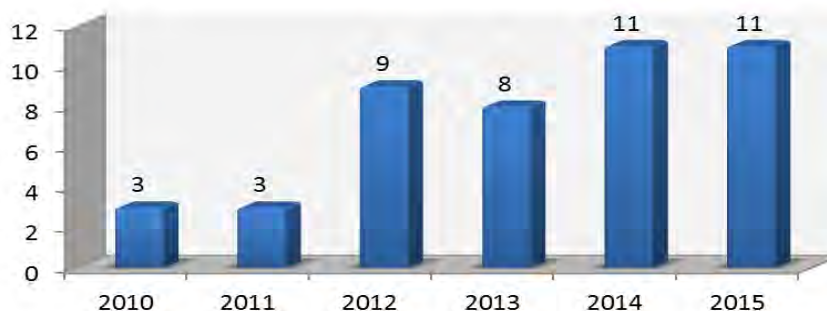

ЕКО ОЗНАЧАВАЊЕ (P)

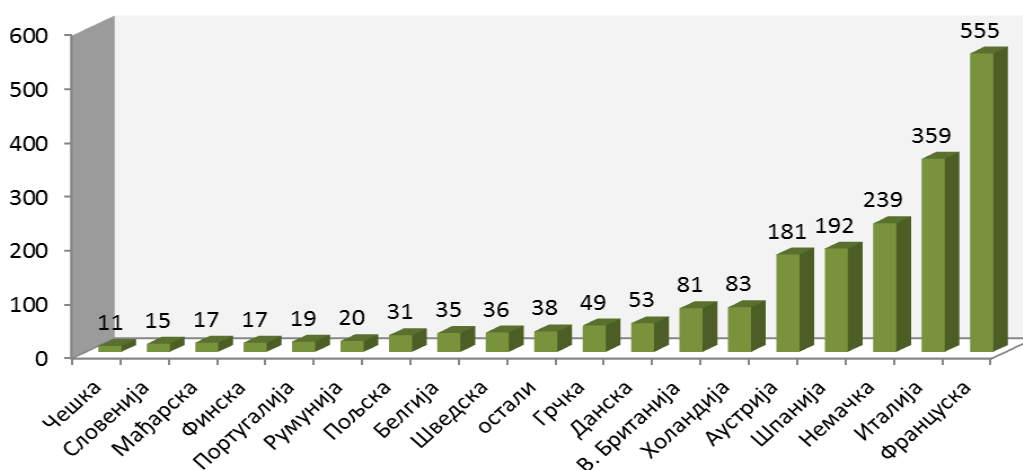
Кључне поруке:

1) У 2015. години сертификате за Еко знак имају четири компаније за једанаест производа.

ЕУ Еко-знак помаже да се идентификују производи и услуге који имају смањен утицај на животну средину током животног циклуса, од екстракције сировина, преко производње и употребе, до одлагања отпада. ЕУ Еко знак је добровољна ознака, која промовише квалитет животне средине.

Слика 4. Број сертификата за Еко знак у Републици Србији

Слика 5. Број сертификата за Еко знак у ЕУ по државама у 2015. години

У поступку еко означавања националним Еко знаком користе се исте групе производа и исти критеријуми као за европски Еко знак (EU Ecolabel). На тај начин је створена инфраструктура за доделу европског Еко знака у моменту придруживања ЕУ. Потпуна примена, односно издавање „ЕУ Цвета” могуће је тек од момента када Република Србија постане пуноправна чланица ЕУ.

Додељено право за коришћење еколошког знака важи три године. У 2015. години није аплицирала ни једна фирма за добијање еколошког знака, тако да, као и 2014. године, то право имају четири компаније за једанаест производа. (Слика 4).

Према подацима Европске Комисије, број сертификата за Еко знак у ЕУ државама се значајно разликује (Слика 5).

Извор података: Министарство пољопривреде и заштите животне средине,
<http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/facts-and-figures.html>

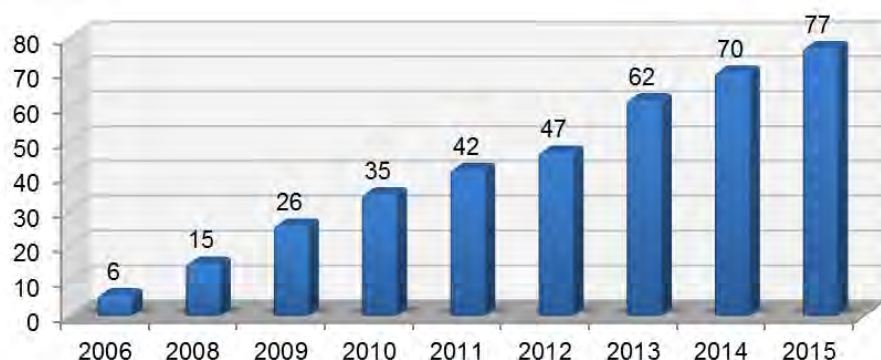
ПРОГРАМ ЧИСТИЈЕ ПРОИЗВОДЊЕ (Р)

Кључне поруке:

- 1) У програму је учествовало 77 компанија са око 45.000 запослених;
- 2) Досадашњи резултати указују на значајне уштеде природних ресурса и смањење емисија CO₂.

Чистија производња подразумева ефикасније коришћење сировина и енергије, смањење емисија и настајања отпада. Чистија производња је превентивна стратегија заштите животне средине која се примењује на процесе, производе и услуге да:

- 1) Повећа укупну ефикасност и продуктивност;
- 2) Побољша могућности пословања;
- 3) Смањи ризик по људе и животну средину.

Слика 6. Број предузећа која су увела чистију производњу у Републици Србији

Центар за чистију производњу уз подршку Министарства пољопривреде и заштите животне средине спроводи Акциони план Стратегије увођења чистије производње у Републици Србији („Службени гласник РС”, број 17/09). У програму Чистија производња је учествовало 77 компанија (са око 45.000 запослених) и обучено је 70 националних експерата. Компаније су различитих величина и делатности.

Пројекат чистије производње је у 2015. години (Слика 6) реализован кроз регионални пројекат „Low Carbon”, и пројекте „Competitiveness through Cleaner Production”, Правилно руковање и коначно одлагање РСВ”, и „Имплементација ИПРС/ІЕ директиве у постројењима за интензиван узгој живине и свиња”, који ће трајати до 2016. године.

Прелиминарни резултати „Low Carbon” пројекта показују да би се могле постићи следеће уштеде:

- 1) Смањење потрошње електричне енергије за 1.236 MWh/год;
- 2) Смањење потрошње гаса за 1.450.000 m³/год;
- 3) Смањење потрошње воде за 12.200 m³/год;
- 4) Смањење емисије CO₂ за 5.350 t/год.

Извор података: Центар за чистију производњу; Министарство пољопривреде и заштите животне средине

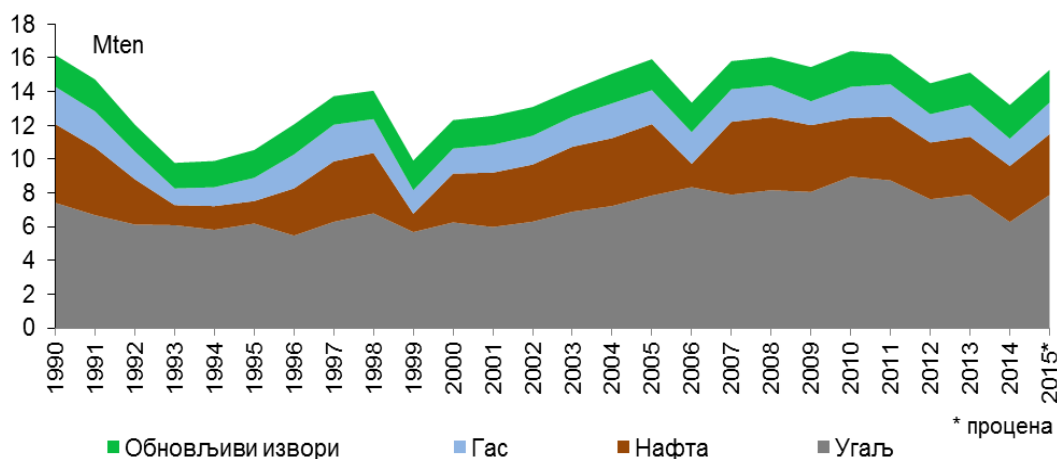
ЕНЕРГЕТИКА

УКУПНА ПОТРОШЊА ПРИМАРНЕ ЕНЕРГИЈЕ ПО ЕНЕРГЕНТИМА (ПФ)

Кључне поруке:

- 1) У 2015. години потрошња примарне енергије износила је 15,24 милиона тона еквивалентне нафте (Mten), а у односу на 2014. годину повећана је за 14,2 %;
- 2) У структури потрошње примарне енергије доминира учешће фосилних горива са 87,3%, док учешће обновљивих извора енергије износи 12,7 %.

Индикатор приказује податке о укупној (брuto) потрошњи примарне енергије, као и о потрошњи примарне енергије по енергентима. Ниво, развој и структура потрошње примарне енергије дају индикацију у којој мери се смањују или повећавају притисци на животну средину узроковани производњом и потрошњом енергије. Систем примарне енергије обухвата домаћу производњу и нето увоз примарне енергије.

Слика 7. Потрошња примарне енергије по енергентима

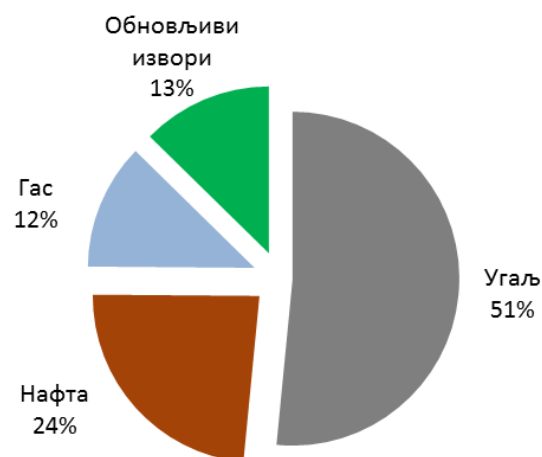
У 2015. години потрошња примарне енергије износи 15,24 милиона тона еквивалентне нафте (Mten) (Слика 7). У односу на 2014. годину потрошња енергије у порасту је за 14,2%, што је у значајној мери последица смањене производње угља 2014. године, услед катастрофалних поплава. То је утицало и на повећање увозне зависности са 24,1 % 2013. године на 27,9 % 2014. и 28,5 % 2015. године. Пораст увоза висококвалитетног угља и природног гаса за индустрију, такође је утицало на повећање увозне зависности у 2014. и 2015. години.

У структури потрошње примарне енергије константно доминирају фосилна горива, и у 2015. години, учешће је износило 87,3 %. (Слика 8). Потрошња угља и лигнита износи 7,88 Mten, а у односу на 2014. годину је већа за 25,6 %. Укупна потрошња нафте од 3,60 Mten такође је у порасту у односу на претходну годину за 8,39 %. Потрошња природног гаса је 2015. године износила 1,87 Mten, што је повећање за 16,03 % у истом периоду (Слика 9).

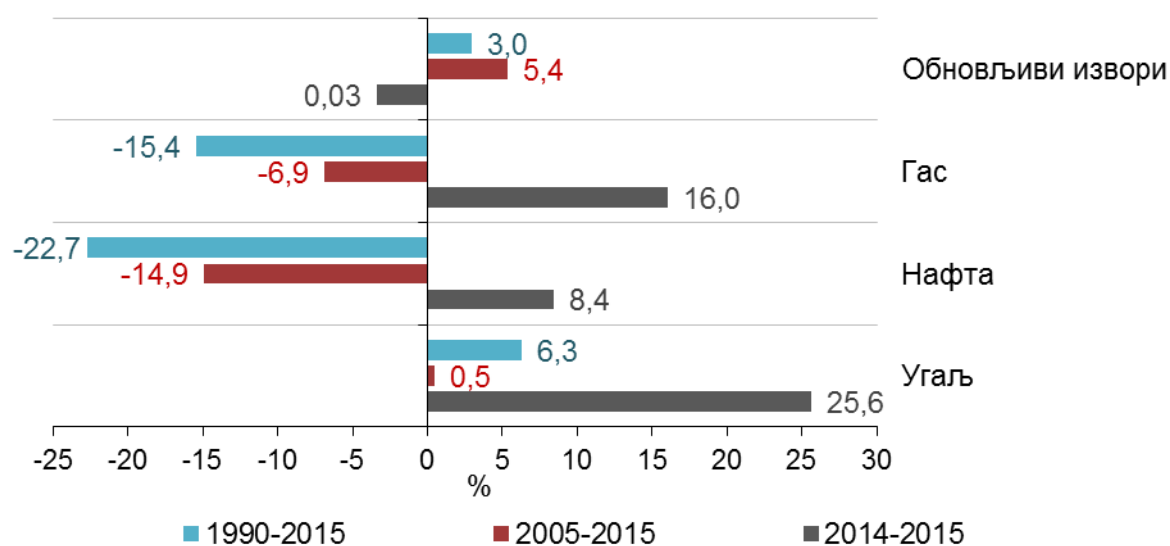
Учешће обновљивих извора енергије у потрошњи примарне енергије је 12,71 %. (Слика 8). Потрошња обновљивих извора енергије у 2015. години износи 1,94 Mten и нижа је у односу на потрошњу 2014. године за 3,39 % (Слика 9).

Напомена: Сви подаци за 2015. годину су процењени.

Извор података: Министарство рударства и енергетике

Слика 8. Структура потрошње примарне енергије у %

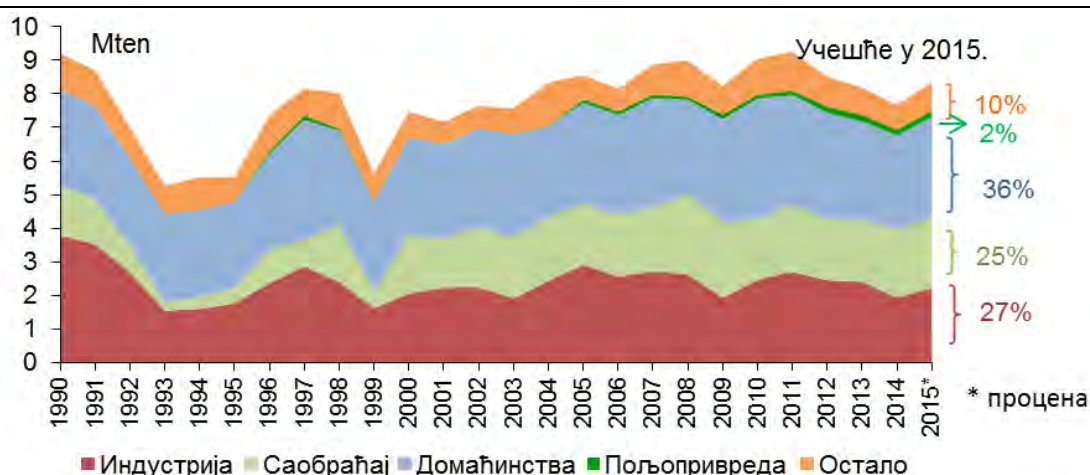
Слика 9. Промене потрошње енергената у периодима 1990-2015, 2005-2015 и 2014-2015 године (у%)

УКУПНА ПОТРОШЊА ФИНАЛНЕ ЕНЕРГИЈЕ ПО СЕКТОРИМА (ПФ)

Кључне поруке:

- 1) Потрошња финалне енергије 2015. године износила је 8,34 Mten, и повећана је у односу на 2014. годину за 8,7 %;
- 2) У структури потрошње највећи удео имају домаћинства са 36 %, затим индустрија са 27% и саобраћај са 25 %, док је учешће пољопривреде 2 % и осталих потрошача 10 %.

Индикатор прати напредак постигнут у смањењу потрошње енергије код различитих сектора (крајњих потрошача). Потрошња финалне енергије у енергетске сврхе је збир потрошње финалне енергије у свим секторима.

Слика 10. Потрошња финалне енергије по секторима

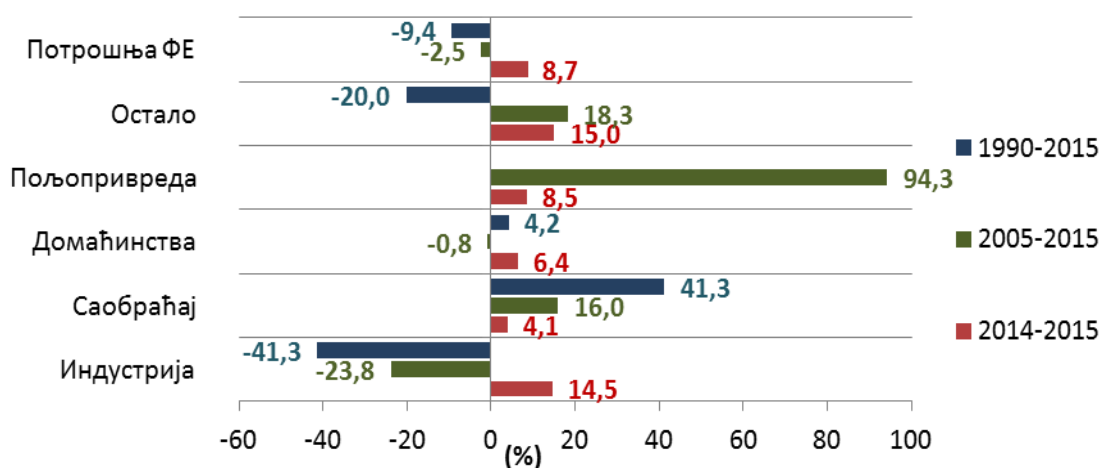
Потрошња финалне енергије у енергетске сврхе 2015. године износила је 8,34 Mten (милиона тона еквивалентне нафте). По секторима, највише енергије се трошило у сектору домаћинства 36 %, затим индустрије 27 % и саобраћаја 25 %, док су пољопривреда и сектор јавне и комуналне делатности и остали потрошачи учествовали са 2 % и 10 % (Слика 10).

У односу на 2014. годину, потрошња финалне енергије повећана је за 8,7 %, што је у значајној мери последица катастрофалних поплава 2014. године, које су условиле смањење производње угља те године. Значајан раст потрошње енергије остварен је у сектору индустрије (14,5 %), док су повећања у секторима пољопривреде, домаћинства и саобраћаја износили респективно 8,5 %, 6,4 % и 4,1 %. Између 1990. и 2015. године, потрошња финалне енергије смањена је за 9,4 %, а између 2005. и 2015. године за 2,57 % (Слика 11).

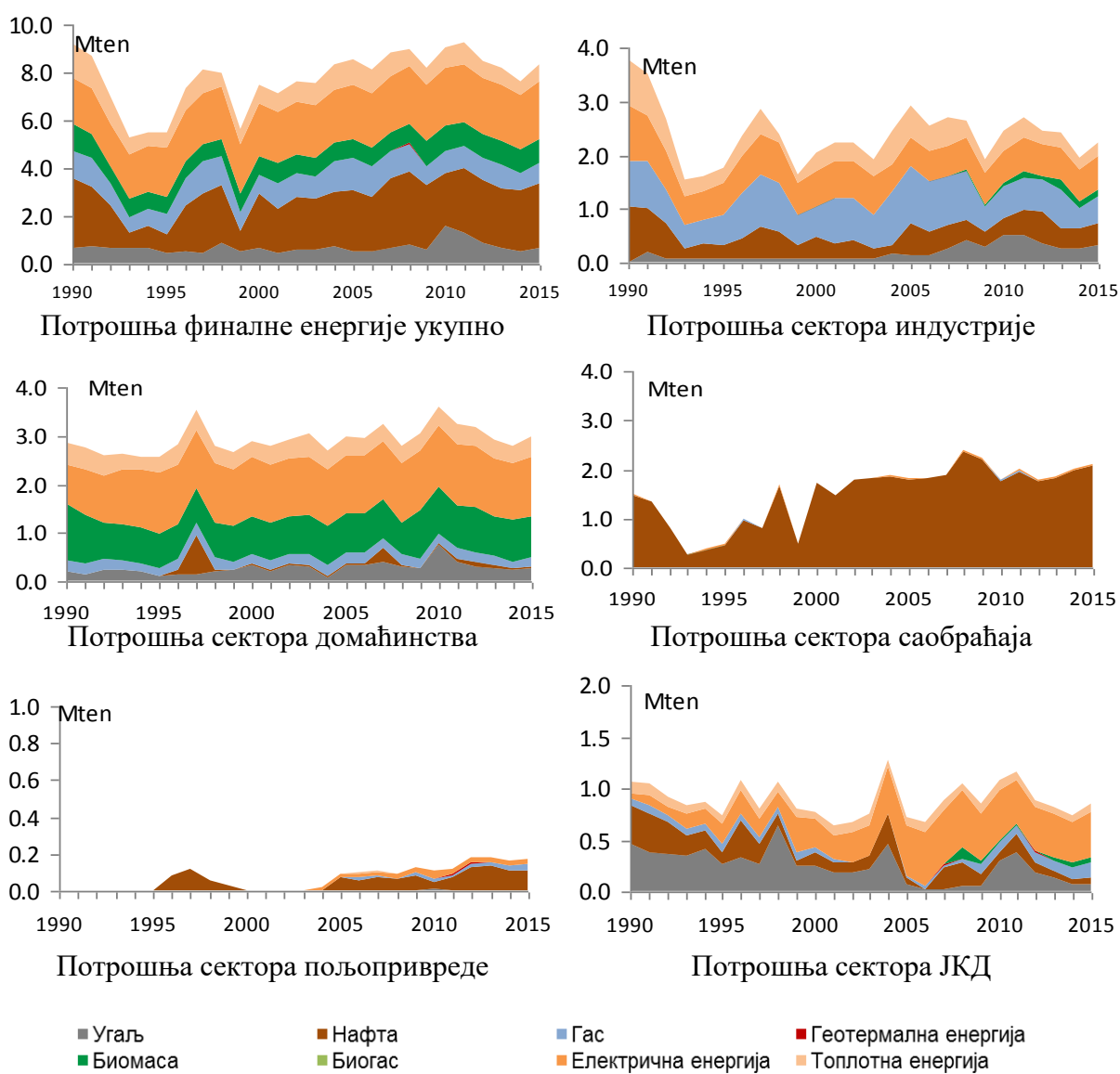
У периоду од 1990. године, у сектору индустрије су видне осцилације потрошње енергената, што је условљено променом интензитета индустријске производње. Сектор саобраћаја бележи пораст потрошње нафтних деривата, што је последица повећања броја возила и веће мобилности становништва. У сектору домаћинства доминира потрошња електричне енергије и биомасе (огревно дрво). Сектор јавне и комуналне делатности и остали потрошачи карактерише значајна промена у структури енергената, односно смањена је потрошња угља и нафте, а у порасту је коришћење електричне енергије. (Слика 12).

Напомена: Сви подаци за 2015. годину су процењени.

Извор података: Министарство рударства и енергетике

Слика 11. Промене потрошње финалне енергије по секторима у периодима 1990-2015, 2005-2015 и 2014-2015 године (у%)

Слика 12. Потрошња финалне енергије укупно и по секторима

ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ (P)

Кључне поруке:

- 1) Резултат уштеда финалне енергије у периоду 2010-2015. године, заостаје за циљем за 5,7%.

Индикатор мери напредак енергетске ефикасности укупне финалне потрошње енергије, као и потрошње енергије појединачних сектора (индустрија, транспорт, домаћинства и јавни и комерцијални сектор).

Табела 1. Планиране и остварене уштеде финалне енергије, изражено у Мтен

Национални наговештени циљ за 2018.	0,7525
Национални индикативни циљ за 2015.	0,3975
Остварена енергетска уштеда у 2014.	0,3083

У циљу унапређења енергетске ефикасности, у периоду 2010-2015. године, реализовани су Први акциони план за енергетску ефикасност Републике Србије за период 2010-2012. године (Први АПЕЕ), Други АПЕЕ који је обухватио период 2013-2015. године, и припремљен је Трећи АПЕЕ.

Према [Табели 1](#) резултати за 2015. годину одступају од циља за 5,7 %. Успешно се спроводе мере у секторима Домаћинства, Јавни и комерцијални сектор и Транспорт. Ревизијом претходних резултата се дошло до закључка да сектор Индустрије нема такве потенцијале какви су му приписивани у претходним извештајима. Реализација мера унапређења енергетске ефикасности у секторима приказана је у [Табели 2](#).

Током 2015. године припремљен је низ подзаконских аката. Такође се имплементирају многобројни вишегодишњи међународни пројекти и програми, као и пројекти финансирани средствима Буџетског фонда за унапређење енергетске ефикасности.

У октобру 2015. године Министарски савет Енергетске заједнице донео је одлуку број D/2015/08/МС-ЕпС о примени директиве 2012/27/ЕУ о енергетској ефикасности. У складу са одлуком предвиђено је да потписнице (до средине 2017. године) поставе своје циљеве, узимајући у обзир да потрошња енергије код свих потписница не пређе 187 Мтен примарне енергије односно 133 Мтен финалне енергије у 2020. години.

Према Директиви о енергетској ефикасности (2012/27/EU), циљ ЕУ да повећа енергетску ефикасност за 20 % у односу на 1990. годину, преведен је на циљеве у потрошњи примарне и финалне енергије 2020. године: смањење од 13,2 % у односу на потрошњу примарне енергије (ПЕ) из 2005. године и смањење од 8,5 % у односу на потрошњу финалне енергије (ФЕ) из 2005. године.

Извор података: Министарство рударства и енергетике;

[http://www.mre.gov.rs/doc/efikasnost-](http://www.mre.gov.rs/doc/efikasnost-izvori/Izvestaj%20o%20sprowadjenju%20APEE%20RS%202010-2013%20%20sa%20prilozima.pdf?uri=CELEX:32009L0028)

[izvori/Izvestaj%20o%20sprowadjenju%20APEE%20RS%202010-2013%20%20sa%20prilozima.pdf?uri=CELEX:32009L0028](http://www.mre.gov.rs/doc/efikasnost-izvori/Izvestaj%20o%20sprowadjenju%20APEE%20RS%202010-2013%20%20sa%20prilozima.pdf?uri=CELEX:32009L0028) ;

<http://www.eea.europa.eu/publications/trends-and-projections-in-europe-2015>

Табела 2. Подела циљева и остварене уштеде по секторима, изражено у Mten

Подела циљева по секторима	Секторски циљ		Остварена енергетска уштеда у 2014.	Пројектована уштеда за 2015.
	2015.	2018.		
Стамбени сектор	0,0766	0,1403	0,1090	
Јавно- комерцијални сектор	0,0620	0,1346	0,0801	
Индустрија	0,1556	0,2668	0,0471	
Саобраћај	0,1032	0,2107	0,0721	
Укупно	0,3975	0,7524	0,3083	
Проценат у поређењу са референтном потрошњом према Директиви 2006/32/ЕЦ од 8.411 Mten)	4,7%	9%	3,69%	4,43%

ЕНЕРГЕТСКИ ИНТЕНЗИТЕТ (Р)

Кључне поруке:

- 1) Енергетски интензитет има опадајући тренд, што је условљено већим растом бруто домаћег производа од пораста потрошње енергије у периоду 1995-2014. године..

Енергетски интензитет је однос (раздвајање) између бруто домаће потрошње енергије и бруто домаћег производа (БДП) обрачунат за календарску годину. Бруто домаћа потрошња енергије се израчунава као збир бруто домаће потрошње извора енергије. БДП је у сталним ценама, а да би се избегао утицај инфлације, приказују се уланчане мере обима, референтна 2010. година.

Слика 13. Енергетски интензитет у Републици Србији

Раздвајање потрошње енергије и БДП, може бити резултат смањења потражње за енергијом или коришћењем енергије на ефикаснији начин, или њиховом комбинацијом. Са тачке гледишта заштите животне средине, укупни утицај зависи од укупне количине потрошње енергије и енергената, као и технологије која се користи за генерисање енергије.

У периоду 1995-2014. године, укупна потрошња примарне енергије је повећана за 28,1 %, док је бруто домаћи производ порастао за 65,9 %. Из тога произилази смањење енергетског интензитета за 22,8 %, односно да има тренд опадања. При томе, треба имати у виду да је, због катастрофалних поплава у 2014. години, производња угља била у великој мери смањена, те да је и укупна потрошња енергије нижа, што је условило већи пад енергетског интензитета те године ([Слика 13](#)).

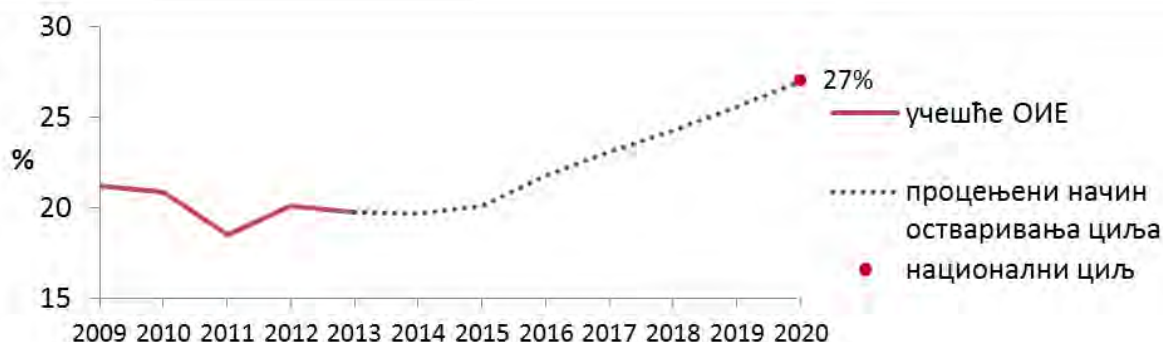
Извор података: Министарство рударства и енергетике, Републички завод за статистику.

УЧЕШЋЕ ОБНОВЉИВИХ ИЗВОРА ЕНЕРГИЈЕ У БРУТО ФИНАЛНОЈ ПОТРОШЊИ ЕНЕРГИЈЕ (Р)

Кључне поруке:

- 1) Учешће обновљивих извора енергије у бруто финалној потрошњи енергије 2013. године износило је 19,1 %.

Према Директиви 2009/28/EЗ, учешће обновљивих извора енергије (ОИЕ) у бруто финалној потрошњи енергије (БФПЕ) прати се кроз учешће ОИЕ у сва три сектора потрошње енергије: сектору електричне енергије, сектору грејања и хлађења, и сектору саобраћаја.

Слика 14. Остварени резултати до 2013. године, процењени начин остваривања циља и национални циљ за 2020. годину

У складу са Директивом 2009/28/EЗ (ДЕЕ) и Одлуком Министарског савета Енергетске заједнице из 2012. године, а у односу на почетну 2009. годину, када је учешће ОИЕ у БФПЕ износило 21,2 %, одређен је веома захтеван обавезујући циљ за Републику Србију који износи 27 % ОИЕ у бруто финалној потрошњи енергије 2020. године. Удео ОИЕ у сектору транспорта треба да буде 10 %, што ће чинити 2,6 % обновљивих извора енергије у БФПЕ.

Према Извештају о спровођењу Националног акционог плана за обновљиве изворе енергије (НАПОИ), учешће обновљивих извора енергије у бруто финалној потрошњи енергије 2013. године износило је 19,1 % (Слика 14).

ОИЕ са процењеним технички искористивим потенцијалом износе око 5,6 Мтен годишње. Од овог потенцијала се користи 1,06 Мтен биомасе (највећим делом као огревно дрво) и 0,91 Мтен хидроенергије (Слика 15).

У потрошњи електричне енергије учешће ОИЕ износило је 37,81 %, у сектору грејања и хлађења удео ОИЕ је 21,86 %, док се у сектору транспорта није користила енергија из обновљивих извора (Слика 16).

Разлог за уочени пад удела ОИЕ у БФПЕ није смањење коришћења обновљивих извора енергије у Републици Србији, које бележи реалан раст, већ чињеница да се због других макроенергетских поремећаја у Републици Србији драстично мења БФПЕ, што се директно одражава на процентуално изражени износ удела ОИЕ у БФПЕ.

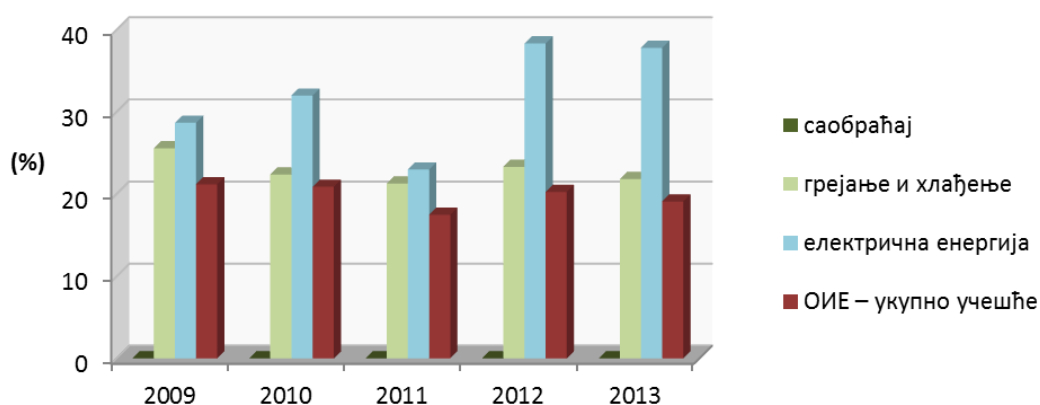
Имајући у виду расположиви неискоришћени потенцијал ОИЕ, постављени циљ за 2020. годину може да се оствари из домаћих извора, осим удела биогорива у сектору саобраћаја, те се планира увоз биогорива од 2018. године.

У складу са ДЕЕ, рачунају се процењене нето уштеде у емисији гасова са ефектом стаклене баште захваљујући коришћењу енергије из обновљивих извора. Подаци за 2012. и 2013. годину приказани су у (Табели 3).

Извор података: Министарство рударства и енергетике

Слика 15. Структура процењеног потенцијала ОИЕ у Републици Србији

Слика 16. Учешће ОИЕ у потрошњи енергије по секторима, као и укупно у бруто финалној потрошњи енергије

Табела 3. Процењена смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште коришћењем обновљивих извора енергије ($t\ CO_2eq$)

Процењена смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште	2012.	2013.
Процењена смањења ГХГ емисија у сектору електричне енергије	3.724.912	4.376.772
Процењена смањења ГХГ емисија у сектору грејања и хлађења	4.364.073	3.724.912
Процењена смањења ГХГ емисија у сектору саобраћаја	-	-
Укупна процењена смањења ГХГ емисија коришћењем обновљивих извора енергије	8.088.986	8.101.684

ПОЉОПРИВРЕДА

ПОДРУЧЈА ПОД ОРГАНСКОМ ПОЉОПРИВРЕДОМ (P)

Кључне поруке:

- 1) Удео површине под органском производњом у односу на коришћену пољопривредну површину у 2015. години износи 0,44 %;
- 2) У 2015. години дошло је до повећања површина под органском производњом у односу на 2014. годину за 38 %;
- 3) Од укупне површине под органском производњом, највише су заступљене површине под житарицама (27,79 %), а затим под воћњацима (18,92 %).

Индикатор показује трендове ширења подручја под органском пољопривредом и њихов удео у укупној пољопривредној производњи.

Слика 17. Површине на којима су примењене методе органске пољопривреде у периоду од 2010-2015. године

Слика 18. Органска производња по категоријама биљних култура у 2015. години

Према подацима Министарства пољопривреде и заштите животне средине укупна површина на којој су примењиване методе органске производње у 2015. години износи 15.298,01 ha, што је за 5.851,43 ha, односно 38 % више у односу на 2014. годину ([Слика 17](#)). Ове површине обухватају површине које су у процесу конверзије и површине које имају органски статус.

На основу податка о заступљеним површинама под одређеним категоријама биљних култура које се гаје по принципу органске производње, у 2015. години највише су заступљене површине под житарицама (27,79 %), затим под воћњацима (18,92 %) и нешто мање под индустријским биљем (17,48 %) ([Слика 18](#)).

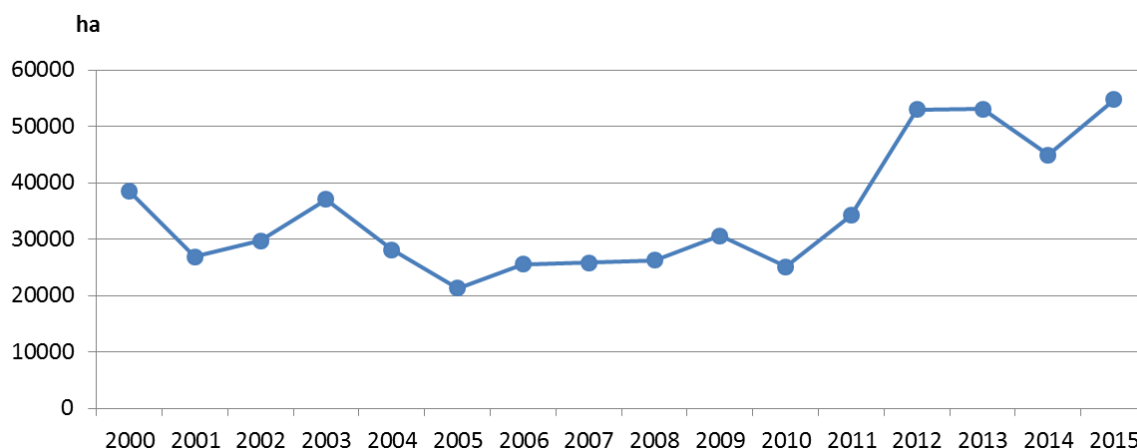
Извор података: Министарство пољопривреде и заштите животне средине

НАВОДЊАВАЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПОВРШИНА (II)

Кључне поруке:

- 1) У односу на укупно коришћену пољопривредну површину у 2015. години наводњавало се 1,6 % површина;
- 2) У односу на површину покривену системима за наводњавање удео наводњаваних површина износи 71,2 %;
- 3) Највише воде за наводњавање се захватало из водотокова 85,8 %, најзаступљенији тип наводњавања је вештачком кишом, док су се од укупно наводњаване површине највише наводњавале површине под ораницама и баштама 95,7 %.

Индикатор прати трендове у укупној потрошњи воде за потребе наводњавања и површина које се наводњавају. Индикатор се израчунава на основу анализе података о потрошњи воде за наводњавање према начину наводњавања, пореклу воде за наводњавање, наводњаваној култури и података о годишњој количини потрошене воде на подручју Републике Србије, као и на основу анализе површина које се наводњавају.

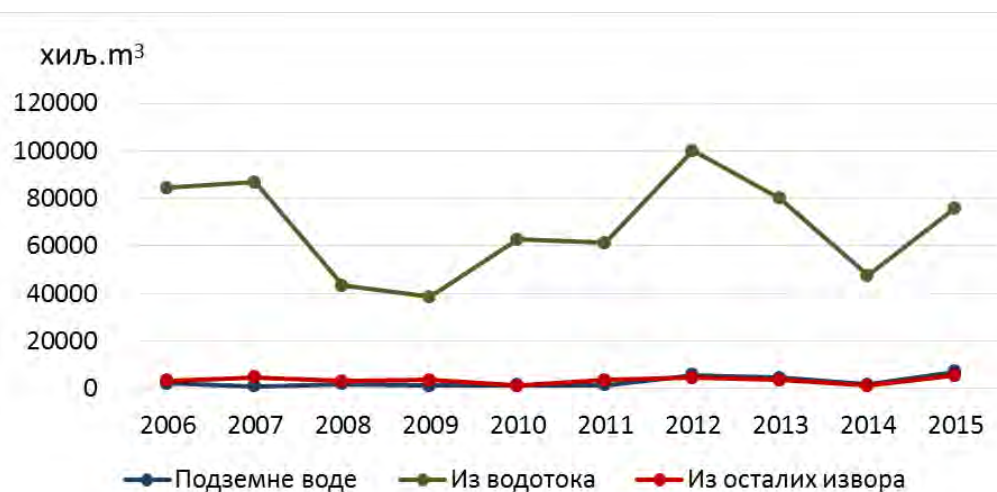
Слика 19. Тренд наводњавања пољопривредних површина 2006-2015. године

У 2015. години се наводњавало 54.714 ha обрадиве пољопривредне површине и укупно је захваћено 88.524 хиљада м³ воде за наводњавање (Слика 19). Удео наводњаване површине у односу на укупну коришћену пољопривредну површину износи 1,6 %, док у односу на површину покривену системима за наводњавање удео износи 71,2 %.

Највише воде за наводњавање се захватало из водотокова 85,8 %, из подземних вода 8,1 % воде за наводњавање, а из осталих извора 6,1 % (Слика 20). Према типу наводњавања најзаступљеније је наводњавање вештачком кишом (орошавањем). Од укупно наводњаване површине, највећи проценат припада површинама под ораницама и баштама 95,7 %, док су наводњаване површине под воћњацима око 4 %, ливаде и пашњаци нису били наводњавани (Слика 21).

Извор података: Републички завод за статистику

Слика 20. Извори воде за наводњавање пољопривредних површина (хиљада м³)

Слика 21. Удео наводњаваних површина пољопривредних усева у укупној наводњаваној површини (%)

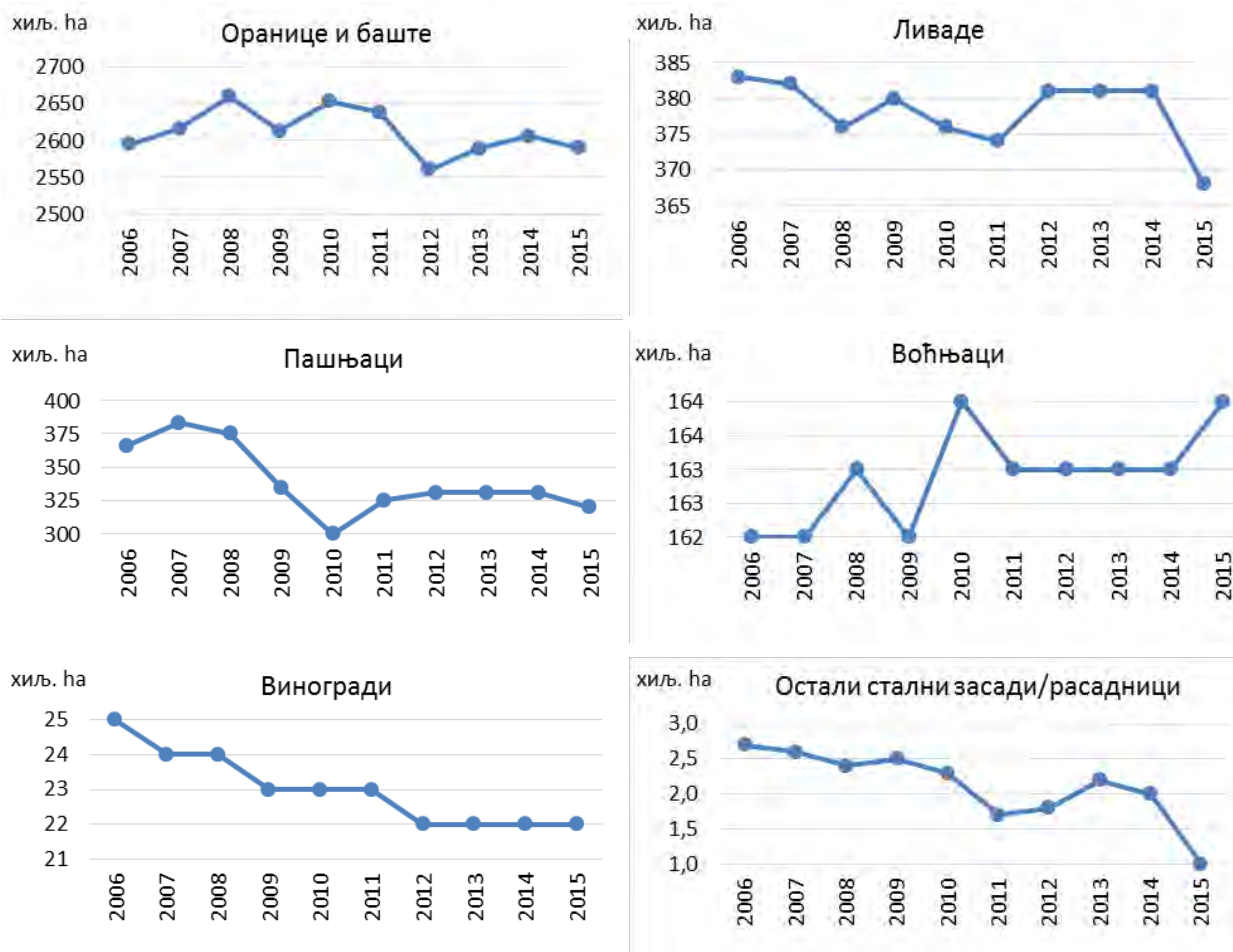

КОРИШЋЕЊЕ ЗЕМЉИШТА У ПОЉОПРИВРЕДИ (II)

Кључне поруке:

- 1) Од коришћеног пољопривредног земљишта оранице и баште заузимају 75 %;
- 2) У категорији ораница и башта највеће површине заузимају жита 68,78 %.

Индикатор приказује трендове коришћења пољопривредног земљишта

Слика 22. Тренд коришћења пољопривредног земљишта у периоду 2006-2015. године

Према последњим подацима Републичког завода за статистику за 2015. годину, пољопривредно земљиште у Републици Србији обухвата 3.468.518 ха, што представља 44,71% од укупне територије земље. Доминирају оранице и баште са 75 %.

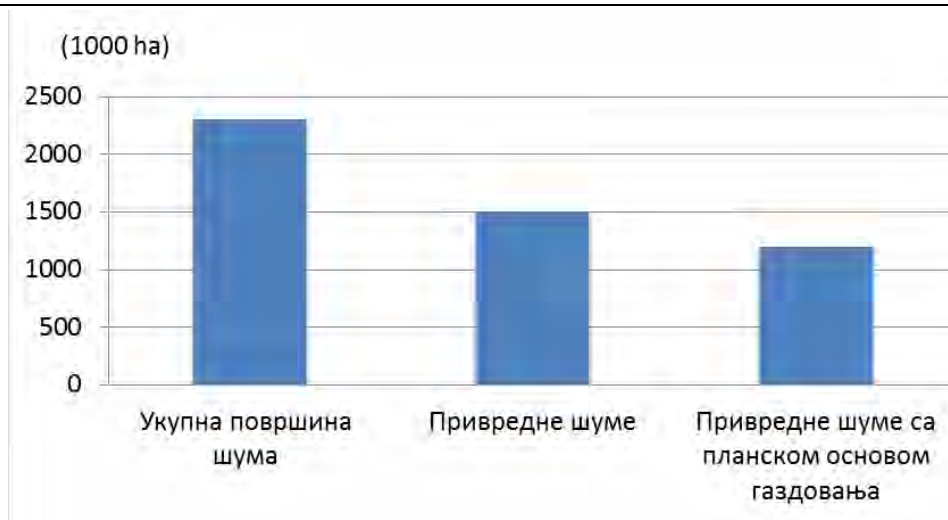
Праћење структуре засејаних ораничних површина у 2015. години показује да највећи удео имају површине под житом 1.782.010 ха што представља око 68,78 % од укупне површине под ораницама. Површину од 250.359 ха, односно 9,66 % заузима крмно биље, под индустријским биљем је површина од 376.812 ха што износи 14,54 %. Повртно биље се узгаја на површини од 66.935 ха, што представља 2,58 % од укупних ораничних површина (Слика 22).

Извор података: Републички завод за статистику

Кључне поруке:

- 1) Укупна површина привредних шума у Србији износи око 1.500.000 ha, или око 65 површине под шумом;
- 2) Привредне шуме са планском основом газдовања обухватају 1.100.000 ha.

Индикатор представља површину под шумом којом се газдује на основу планских докумената, уз поштовање принципа одрживог коришћења природних ресурса.

Слика 23. Удео привредних и привредних шума под менаџментом у шумама Србије

У Србији је 52,2 % шума у приватном, 39,8 % у државном, а 8 % припада другим облицима власништва. Параметри квалитета шума разликују се у зависности од власништва. Иако државне шуме чине нешто мање од 40%, укупна дрвна запремина која се налази у њима износи 48,5 % или 196 m³/ha, док је дрвна запремина у приватним шумама којих има преко 52 % нешто испод 45 % или 138 m³/ha.

Шумама у Републици Србији, газдују јавна предузећа. Највећом површином државних шума газдују: „Србијашуме“, „Шуме Војводине“, „Борјак“- Врњачка бања и Национални паркови. ЈП „Србијашуме“ у свом саставу има 17 шумских газдинстава, а ЈП „Шуме Војводине“ 4 газдинства.

Државне шуме које су додељене на коришћење шумским газдинствима и приватне шуме ван заштићених подручја пре свега посматрамо као привредне шуме. Укупна површина привредних шума у Србији износи око 1.500.000 ha, или око 65 % од укупне површине шума (Слика 23).

За шуме и шумско земљиште у државној својини (преко 1.100.000 ha) које су додељене на коришћење јавним предузећима се сваких 10 година врши израда Посебних основа газдовања, на које сагласност даје Управа за шуме Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде. Површина шума у Србији која је обухваћена планским документима газдовања износи око 900.000 ha, што је око 45 % од укупне површине шума или 53 % од укупне површине привредних шума.

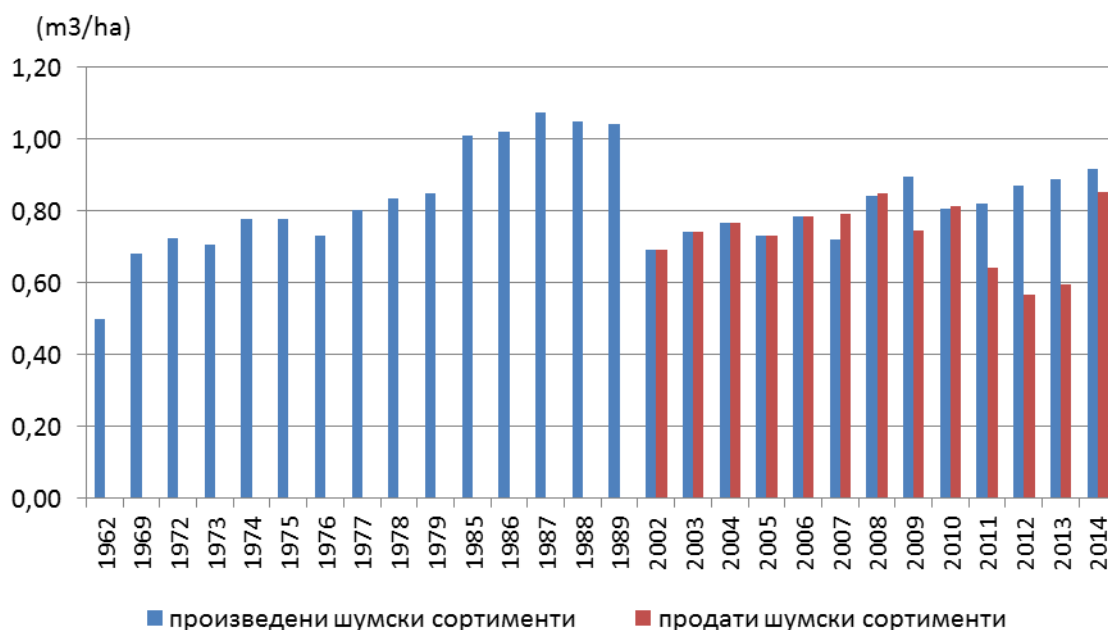
Извор података: Републички завод за статистику

ПОТРОШЊА И ПРОДАЈА ИЗ ШУМА (ПФ)

Кључне поруке:

- 1) Током последње декаде дошло је до повећања производње сортимената из државних шума и то са 0,7 на 0,9 m³/ha;
- 2) Продаја шумских сортимената повећана је за 40 % у 2014. години.

Индикатор представља количину произведених и продатих шумских сортимената.

Слика 24. Призведени и продати шумски сортимени

Уочава се да је током последње декаде дошло до повећања производње сортимената из државних шума и то са 0,7 на 0,92 кубна метра по хектару шума (Слика 24).

Однос огревног и индустријског дрвета на глобалном нивоу износио је 51,2 : 48,8, док је у Европи тај однос 17,8 : 82,2. У Србији је однос огревног и индустријског дрвета у односу 52 : 48, са трендом повећања учешћа индустријског дрвета у односу на огревно дрво који је започео 2003. године.

Продати шумски сортименти укључују све дрво изнесено из шума огуљене коре или не, обло или у облику цепаница или у неком другом облику и продато као шумски сортимент. Продати шумски сортименти су приход власника или корисника шума. Продаја шумских сортимената повећана је у 2014. години у односу на претходну годину, за 40 % и достигла је 0,855 кубних метара по хектару (Слика 24).

Процењује се да ће се потрошња главних дрвних производа (обловине, папира, дрвне грађе) порасти у наредних 30 година. Коришћење чврстог биогорива за добијање струје може бити и до три пута већа до 2030. године од садашњег нивоа. Очекује се да ће потрошња обловине до 2050. године порасти за 50 до 75 %.

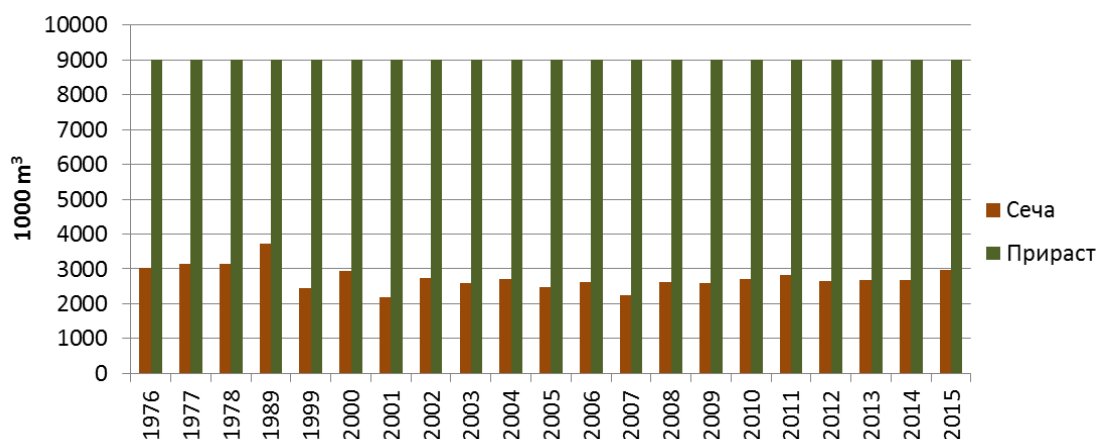
Извор података: Републички завод за статистику

ПРИРАСТ И СЕЧА ШУМА (С-II)

Кључне поруке:

- 1) Однос годишњег запреминског прираста (око 9.000.000 m³) и годишње сече (3.000.000 m³) је у односу 3:1.

Индикатор мери одрживост производње дрвета као потенцијала за будућу доступност дрвета и сече дрвета у шумама.

Слика 25. Прираст и сеча у шумама у Републици Србији

Прираст

Запремина дрвне масе у шумама Републике Србије износи око 363 милиона m³, што је око 161 m³/ha. У лишћарским шумама је око 159 m³/ha, док је у четинарским шумама запремина око 189 m³/ha. Годишњи запремински прираст је око 9.000.000 m³, што је око 4 m³/ha. У лишћарским шумама је око 3,7 m³/ha, док је у четинарским шумама запремински прираст око 7,5 m³/ha. У зависности од продуктивности врсте, старосне структуре и мешовитости врста, као и структуре власништва, годишњи прираст је веома различит.

Сеча

Најзначајнији индикатор шумарства као привредног сектора, али истовремено и индикатор антропогеног притиска је сеча шума. У току 2015. године у шумама Републике Србије посечено је око 2.954.000 m³ дрвета, што је за око 10 % више него 2014 (Слика 25). Последњих година сеча се повећавала за око 100.000 m³ годишње, али је 2015. године достигла ниво сече из 2000. године. Анализом тренда сече шума уочава се да се сеча у последњих десетак година, креће у опсегу од 2.500.000 до 3.000.000 m³ што је мање него у периоду седамдесетих и осамдесетих година прошлог века. Незваничне процене експерата су нешто више од званичних података. Према подацима FAO/TCP/YUG/3201 пројекта из 2011. године, као и UNECE извештаја, наводи се да је укупан износ посечене дрвне запремине у Републици Србији у 2012. години 6,099 милиона m³ (укључивши и сечу ван шуме у износу од 1,441 милиона m³).

Веома је важно нагласити да је опсег сече око једне трећине годишњег запреминског прираста дрвне запремине шума. Однос годишњег запреминског прираста (око 9.000.000 m³) и годишње сече (3.000.000 m³) је у односу 3:1. Овакав однос прираста и сече може се сматрати задовољавајућим, како са аспекта дрвне запремине која остаје за будућност, тако и са аспекта квалитета шумских екосистема.

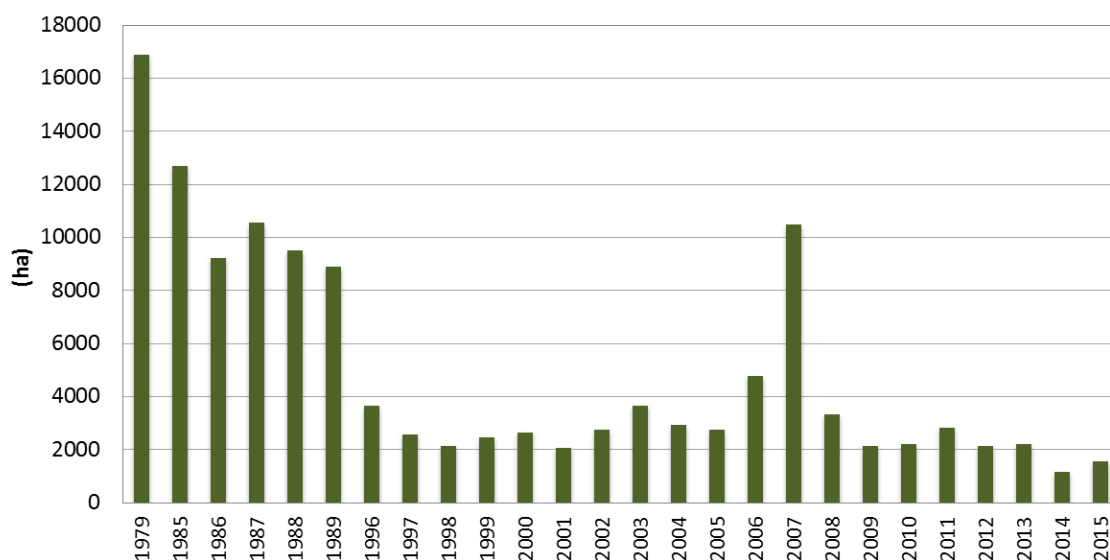
Извор података: Републички завод за статистику

ПОШУМЉАВАЊЕ (P)

Кључне поруке:

- 1) Током 2015. године у Републици Србији је пошумљено око 1.550 ха шумског земљишта.

Индикатор представља површину пошумљеног шумског земљишта.

Слика 26. Пошумљавање у Републици Србији

Током 2015. године у Републици Србији је пошумљено око 1.550 ха шумског земљишта, што је за око 35 % више него у претходној години ([Слика 26](#)).

Пошумљено је 601 ха четинарима (највише смрче и црног бора) и 949 ха лишћарима (највише тополе, храста и багрема). Важно је нагласити да је овај интензитет пошумљавања скоро 8-9 хиљада хектара мањи него 2007. године и периода осамдесетих година прошлог века, када је годишње пошумљавано око 10.000 ха.

Извор података: Републички завод за статистику

УКУПНИ ТУРИСТИЧКИ ПРОМЕТ (II)

Кључне поруке:

- Туристичка делатност у Републици Србији не угрожава у већој мери квалитет животне средине.

Овим индикатором (број долазака и број ноћења) прати се укупни туристички промет у Републици Србији, а тиме и потенцијални притисци на животну средину. Приказује се и однос броја ноћења туриста и броја лежајева, у циљу добијања података о интензитету туристичког промета и праћења притисака на животну средину.

Доласци подразумевају број туриста који бораве у смештајном објекту, а у ноћења спада број ноћења које остваре туристи у смештајном објекту у току календарске године.

Слика 27. Доласци и ноћења туриста у периоду 2001-2015. године

Туризам је уско везан за животну средину. Потенцијални негативни утицаји су изражени кроз притисак на природне ресурсе, генерисање отпада, као и емисије загађујућих материја. Са друге стране, туризам има велики интерес да одржи квалитет животне средине на високом нивоу, јер угрожавање животне средине повратно може угрозити будући развој ове делатности.

Како Република Србија није дестинација „масовног туризма“, у посматраном периоду туристички промет је готово непромењен. У 2015. години било је укупно 2,44 милиона долазака туриста, што чини пораст од 11,2 % у односу на претходну годину. Забележено је 6,65 милиона ноћења, односно 9,3 % више у односу на 2014. годину ([Слика 27](#)).

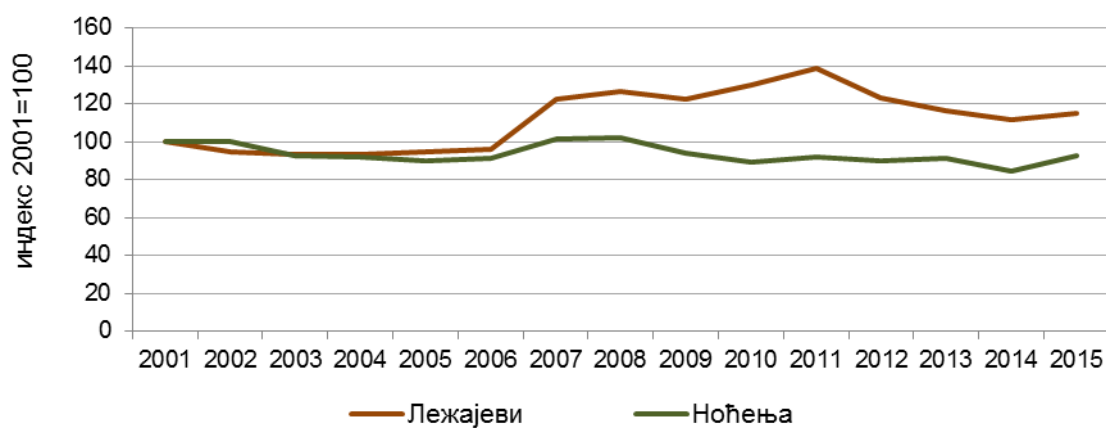
Месечна анализа долазака и броја ноћења указује да је у летњим месецима највећи промет, што значи да је у том периоду највећи притисак на животну средину, а посебно на биодиверзитет и водне ресурсе ([Слика 28](#)).

Трендови у броју лежајева и броју ноћења у Републици Србији приказују да су капацитети у порасту до 2011. године (38,8 %), и да се мало смањују након 2011. године (али су и даље већи за 15,2 % у односу на 2001. годину), а да су ноћења у благом паду за 6,5 % у односу на 2001. годину ([Слика 29](#)).

Извор података: Министарство трговине, туризма и телекомуникација, Републички завод за статистику

Слика 28. Доласци и ноћења туриста по месецима у 2015. години

Слика 29. Трендови у броју расположивих лежајева и броја ноћења

ТУРИСТИЧКИ ПРОМЕТ ПРЕМА ВРСТАМА ТУРИСТИЧКИХ МЕСТА (II)

Кључне поруке:

- 1) Неопходно је увести праћење утицаја туризма на животну средину, посебно у заштићеним подручјима.

Индикатор приказује доласке и ноћења туриста, кроз временски и просторни распоред, према врстама туристичких места у Републици Србији, у циљу праћења потенцијалних притисака на животну средину.

Према утврђеним критеријумима, сва места се разврставају у пет категорија: главни административни центри, бањска места, планинска места, остала туристичка места и остала места.

Слика 30. Структура долазака и ноћења туриста по врстама туристичких места у 2015. години

Мерено бројем долазака, туристи су били најбројнији у главним административним центрима са 915.172 долазака, планинским и бањским местима (респективно 446.189 и 427.456). Мерено бројем остварених ноћења, највећи промет су имала бањска места (1.854.582 ноћења), административни центри и планинска места (респективно 1.783.584 и 1.661.487 ноћења), што је приказано на [слици 30](#).

Посебну атракцију представљају заштићена природна подручја као добра од великог значаја за развој туризма. Имајући у виду да се негативни утицаји туризма на животну средину рефлектују, пре свега, на природне ресурсе, биодиверзитет и станишта, очување заштићених природних подручја, односно унапређивање система одрживог управљања овим подручјима, представљају битан услов повећања туристичког промета.

У том контексту, а у циљу постизања одрживог развоја туризма, неопходно је, између осталог, утврдити и отклонити актуелне и потенцијалне конфликте између туризма и других делатности и ускладити активности на заштити природе и подручја од стратешког значаја за развој туризма, као и активности на заштити културно-историјских подручја и објеката.

Извор података: Министарство трговине, туризма и телекомуникација, Републички завод за статистику.

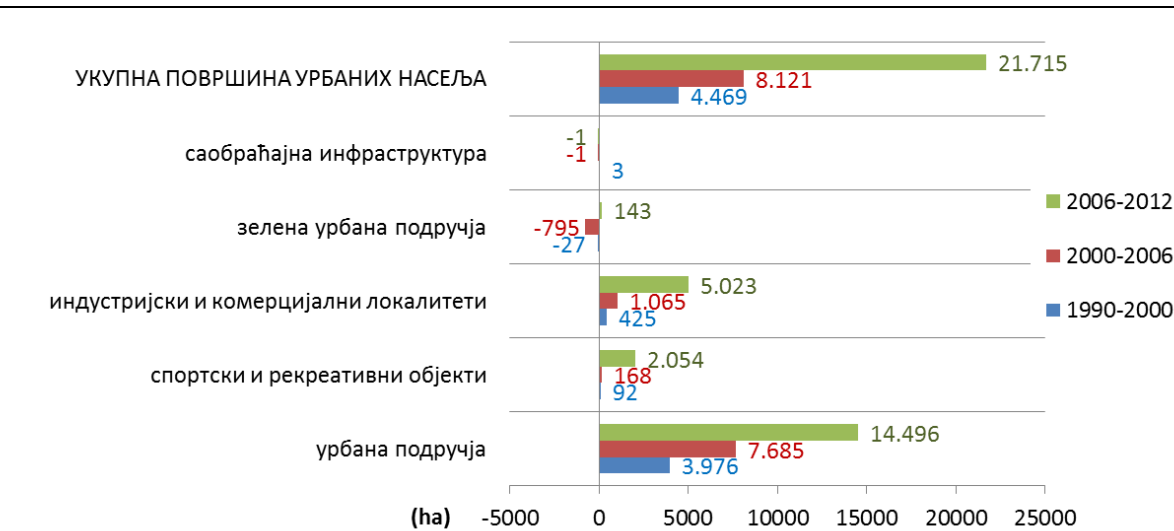
УРБАНА НАСЕЉА

ПОВРШИНА УРБАНИХ НАСЕЉА (II)

Кључне поруке:

- 1) Површина урбаних насеља 2012. године износила је 268.406 ха, односно 3,46 % површине Републике Србије, и константно је у благом порасту.

Индикатор прати површине које заузимају урбана насеља и пратећи објекти, као и промене тих површина према Corine Land Cover 2012 бази података.

Слика 31. Укупна промена површина категорија урбаних морфолошких зона у периодима 1990-2000., 2000-2006. и 2006-2012. године, изражено у ха

На територији Републике Србије (без података за АП Косово и Метохија) налази се 6.158 насеља, које настањује 7.186.862 становника. Градских насеља има 193 односно 3,13 % укупног броја насеља, а у њима живи 59,44 % укупног броја становника.

Површина урбаних насеља, односно површина урбаних морфолошких зона (УМЗ) по Corine Land Cover, 2012. године износила је 268.406 ха, односно 3,46 % површине Републике Србије (Слика 31). Урбане морфолошке зоне обухватају следеће класе: (Табела 4)

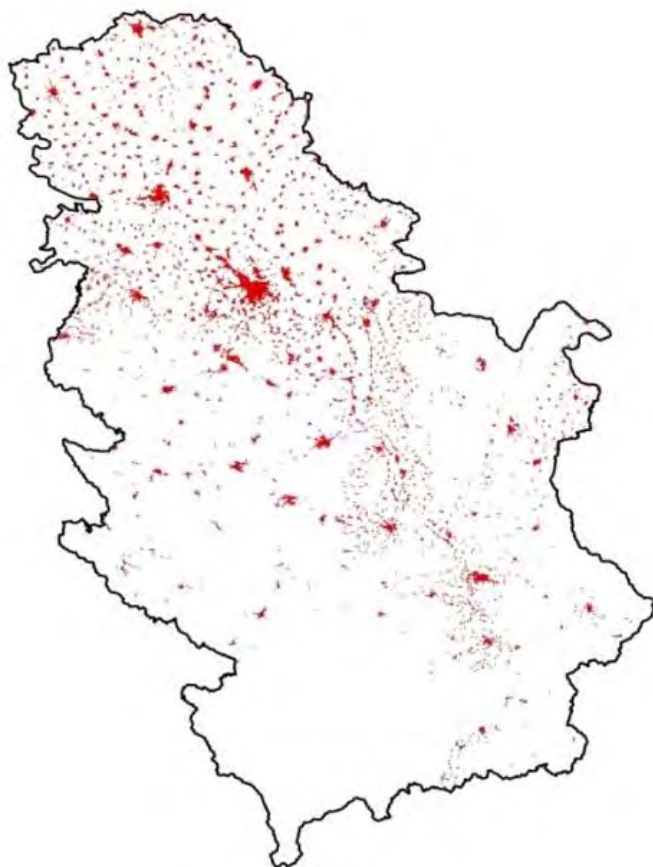
- 1) континуирано урбано подручје;
- 2) дисконтинуирано урбано подручје;
- 3) индустријске или комерцијалне јединице;
- 4) путне и железничке мреже и пратеће земљиште (које су у оквиру урбаних подручја)
- 5) градске зелене површине;
- 6) спортски и рекреациони објекти;
- 7) аеродроми (који се граниче са урбаним подручјима).

Ширење урбаних површина, односно УМЗ, у периоду 1990-2000. године, износило је 3.976 ха или на годишњем нивоу 396 ха, док је у наредном периоду 2000-2006. године годишње повећање било 1.280 ха. Током 2006-2012. године дошло до значајног пораста урбаних површина од 14.496 ха, односно на годишњем нивоу 2.416 ха. Ширење појединачних класа урбаних морфолошких зона приказано је на слици 31.

Извор података: Агенција за заштиту животне средине, Републички завод за статистику

Табела 4. Површине урбаних насеља према категоријама Урбаних морфолошких зона за 2012. годину

	ha	(% територије Републике Србије)
Континуирано урбано подручје	181,57	0,00
Дисконтинуирано урбано подручје	235.399,29	3,03
Индустријске или комерцијалне јединице	23.840,40	0,31
Путна и железничка и пратећа земљишта	614,10	0,01
Аеродроми	498,59	0,01
Спортски и рекреациони објекти	4.345,33	0,06
Зелена урбана подручја	3.527,56	0,05
Површина урбаних насеља (укупно)	268.406,84	3,46

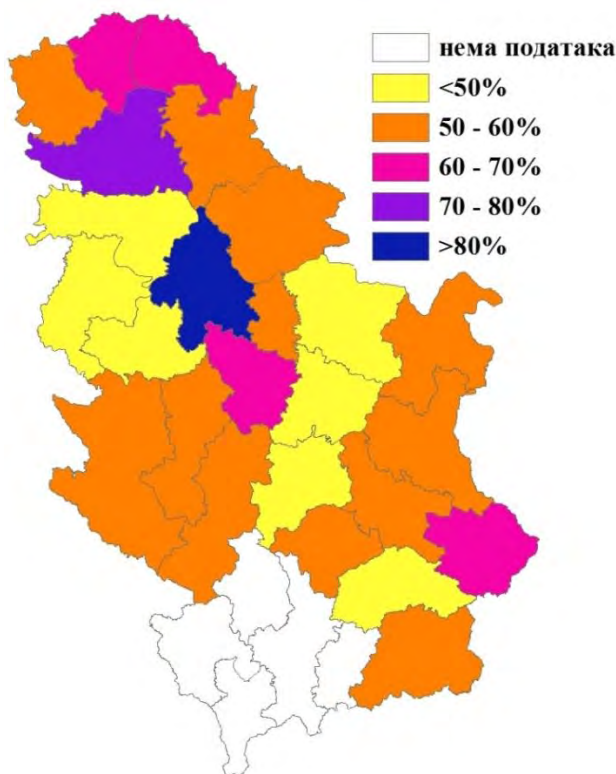
Слика 32. Урбана насеља у Републици Србији 2012. године (CLC2012)

ПРОЦЕНАТ СТАНОВНИШТВА У УРБАНИМ НАСЕЉИМА (С)

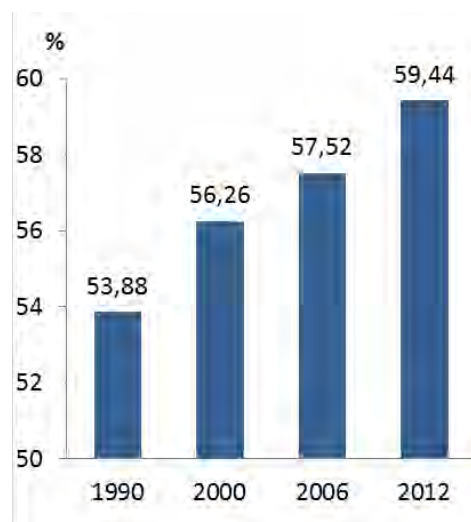
Кључне поруке:

- 1) Више од половине становништва живи у урбаним насељима;
- 2) Константан тренд раста урбане популације у укупном становништву.

Индикатор приказује колико становника живи у градским (урбаним) насељима у односу на укупан број становника.

Слика 33. Проценат становништва у урбаним насељима, по регионима, 2011. године

Слика 34. Проценат становништва у урбаним насељима у Републици Србији

Република Србија има укупно 6.158 насеља, од чега је 193 градских насеља. Укупан број становника, према попису из 2011. године, износи 7.186.862, а од тога у урбаним срединама живи 4.271.872 или 59,44 % од укупног становништва. Посматрајући по регионима највећи удео урбаног становништва имају Београдски и Јужнобачки регион (Слика 33).

Приметан је тренд раста удела урбаног становништва у укупном становништву у периоду 1990-2012. године, а најинтензивнији годишњи пораст урбаног становништва био је у периоду 2006-2012. године и износио је 0,32 % (Слика 34, Табела 5).

Табела 5. Годишњи раст урбаног становништва

1990-2000.	2000-2006.	2006-2012.
0,24 %	0,21 %	0,32 %

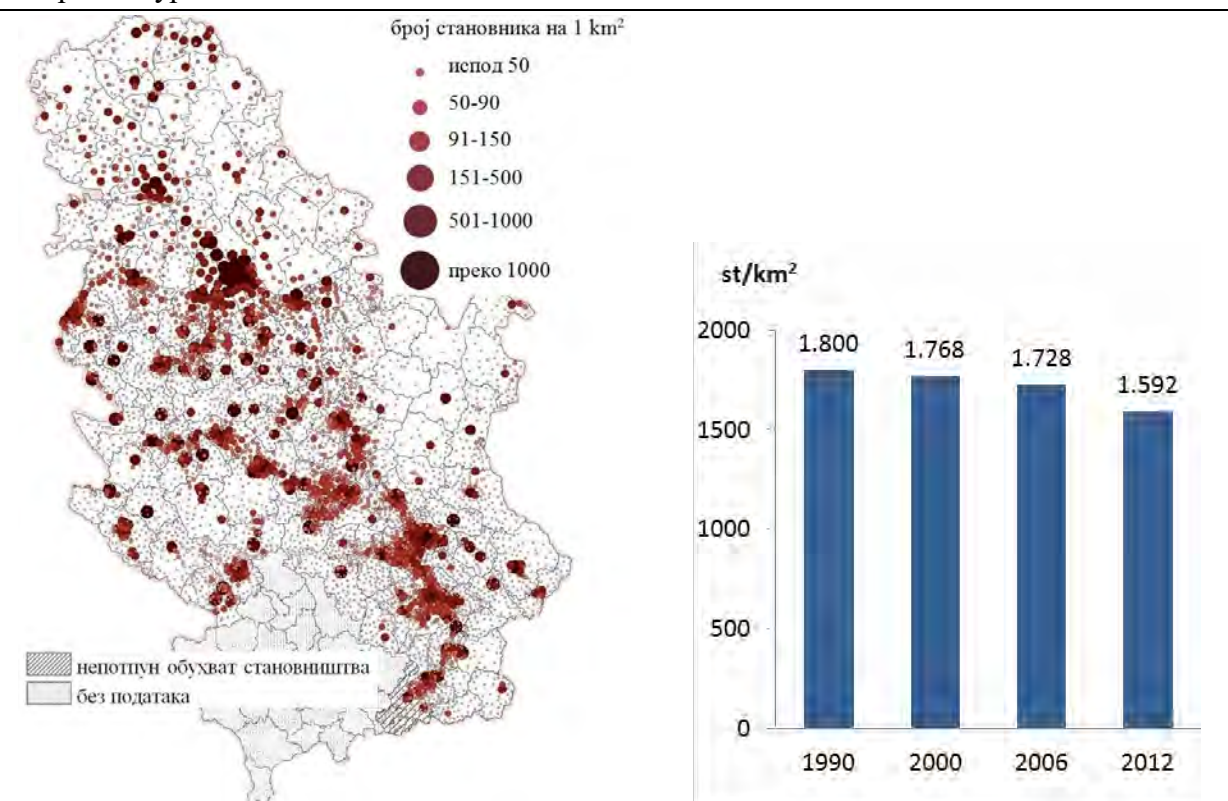
Извор података: Агенција за заштиту животне средине, Републички завод за статистику

ГУСТИНА СТАНОВНИШТВА У УРБАНИМ НАСЕЉИМА (C)

Кључне поруке:

- 1) Густина становништва у урбаним насељима 2012. године је износила 1591,57 становника/km²;
- 2) Присутан је тренд смањења густине броја становника у урбаним насељима.

Индикатор приказује колико становника живи на површини коју заузимају урбана насеља. Израчунава се на основу података о броју становника у урбаним насељима и површине урбаних насеља CLC база података.

Слика 35. Насеља према густини насељености, 2011. године

Слика 36. Густина насељености у урбаним насељима

Просечна густина насељености Републике Србије (без АП Косово и Метохија) је 93 становника/km² што сврстава нашу земљу у ред средње густо насељених европских држава. Густина насељености у урбаним насељима за 2012. годину је 1591 становника/km² (Слика 35). Приметан је тренд пада густине насељености (Слика 36), што је последица бржег ширења урбаних површина од повећања урбаног становништва.

Највеће смањење густине насељености бележи се у периоду 2006.-2012. године када је регистровано знатно повећање урбаних површина. Просечно, током целог периода, имамо смањење од 9,5 становника/km². Гледано по појединачним Corine Land Cover (CLC) категоријама које припадају урбаним површинама, највеће повећање површина бележи се код спортских и рекреационих објеката, док је смањење присутно код континуирано урбаних подручја током целог периода 1990-2012. година. Број становника у урбаним пределима има током наведеног периода повећање од свега 57.174 становника.

Извор података: Агенција за заштиту животне средине, Републички завод за статистику

ЗАКЉУЧАК

Публикација о привредним потенцијалима и активностима од значаја за животну средину даје основни приказ како притисака привредних активности, тако и предузетих мера у циљу смањења утицаја на животну средину у 2015. години. Због тога, овај извештај постаје важан алат за доносиоце одлука који учествују у планирању и доношењу стратешких докумената које имају циљ побољшање стања у одређеним сегментима животне средине. Очекивани ефекти мера ће се пратити у наредним извештајима.

Индустрија

У циљу спречавања и контроле загађивања предузећа треба да реконструишу или иновирају постојеће технолошке процесе, уведу најбоље доступне технике и најбоље праксе по животну средину.

У Републици Србији је у 2015. години сертификате за Еко знак имају четири компаније за једанаест производа. У програму чистије производње у периоду од 2006. године учествовало је 77 компанија са око 45.000 запослених; а досадашњи резултати указују на значајне уштеде природних ресурса и смањење емисија CO₂. У 2014. години 901 предузеће имало је важеће ИСО 14001 сертификате, што је више за 18,2 % у односу на 2013. годину. Потпуна примена EMAS система могућа је само у моменту пуноправног чланства Републике Србије у ЕУ.

Енергетика

Да би се превазишли постојећи негативни утицаји на животну средину, енергетска политика је фокусирана на коришћење обновљивих извора енергије, имплементацију програма енергетске ефикасности, програма рационалне употребе енергије, на успостављање механизма чистог развоја, као и на повећање сигурности снабдевања енергијом и енергентима, и др.

У 2015. години потрошња примарне енергије износила је 15,24 милиона тона еквивалентне нафте (Mten), а у структури потрошње доминира учешће фосилних горива са 87,3%. Потрошња финалне енергије 2015. године износила је 8,34 Mten, а у потрошњи највећи удео имају домаћинства са 36 %, затим индустрија са 27% и саобраћај са 25 %, док је учешће пољопривреде 2 % и осталих потрошача 10 %. Мере енергетске ефикасности само у сектору индустрије не даје очекиванје резултате, тако да резултат уштеда финалне енергије у периоду 2010-2015. године, заостаје за националним циљем за 5,7%. Према Извештају о спровођењу Националног акционог плана за обновљиве изворе енергије, учешће обновљивих извора енергије у бруто финалној потрошњи енергије 2013. године износило је 19,1 %

Пољопривреда

За правилно и ефикасно функционисање, пољопривреда мора да се ослања на стање екосистема. Изазов за политику данашњег времена у сектору пољопривреде је да заштити екосистем минимизирањем нежељених ефеката унутар и изван сектора. Ово подразумева охрабрење и подршку за активности које штите и унапређују животну средину и мере за смањење оних који имају негативне последице.

Пољопривредно земљиште у Републици Србији 2015. године обухвата 3.468.518 ha, што представља 44,71 % укупне територије земље. Доминирају оранице и баште са 75 %. Удео површине под органском производњом у односу на коришћену пољопривредну површину је у сталном порасту, а 2015. године износи 0,44 %; У 2015. години се наводњавало 54.714 ha обрадиве пољопривредне површине (односно 1,6 % од укупно коришћене пољопривредне површине) и укупно је захваћено 88.524 хиљада м³ воде за наводњавање.

Шумарство

Антропогени притисак у шумарству је најзначајнији дуготрајни утицај на природна богатства. Контрола ове привредне делатности, заједно са јачањем еколошке свести може допринети стабилизацији стања и унапређењу не само природних ресурса у економском, већ и у биолошком смислу кроз побољшање стања екосистема и биодиверзитета у целини.

Најзначајнији индикатор шумарства као привредног сектора, али истовремено и индикатор антропогеног притиска је сеча шума. У току 2015. године у шумама Републике Србије посечено је око 2.954.000 m³ дрвета, што је мање од просечне годишње сече у периоду седамдесетих и осамдесетих година прошлог века. Укупна површина привредних шума у Србији износи око 1.500.000 ha, или око 65 % површине под шумом. Током 2015. године пошумљено је око 1.550 ha шумског земљишта.

Туризам

Како Република Србија није дестинација „масовног туризма”, туристичка делатност не угрожава у већој мери квалитет животне средине, али је потребно увести праћење утицаја планинског туризма на животну средину, с обзиром да су скоро све планине (или њихови делови) под одређеним видом заштите.

У 2015. години било је укупно 2,44 милиона долазака туриста и 6,65 милиона ноћења. Туристи су највише посећивали главне административне центре (38% укупних долазака), док су највише боравили у бањским (38% укупних ноћења), административним центрима и планинским местима (27% и 24% укупних ноћења).

Урбанизација

Процес урбанизације врши снажан притисак на животну средину кроз повећану потрошњу енергије, ресурса, саобраћаја и земљишта, што за последицу има пораст емисија штетних материја, генерисања отпада, повећање нивоа буке, губљења плодног пољопривредног земљишта и друго.

На територији Републике Србије налази се 6.158 насеља, које настањује 7.186.862 становника. Градских насеља има 193 односно 3,13 % укупног броја насеља, а у њима живи 59,44 % укупног броја становника. Површина урбаних насеља, односно површина урбаних морфолошких зона (УМЗ) по Corine Land Cover, је у константном благом порасту, а 2012. године износила је 268.406 ha, односно 3,46 % површине Републике Србије.

Република Србија

Министарство пољопривреде и заштите животне средине

Агенција за заштиту животне средине

Руже Јовановића 27а

11160 Београд

Тел: +381 11 6356-788

E-mail: office@sepa.gov.rs

Web: www.sepa.gov.rs